

SASTANAK »BOLESTI U VEZI S RADOM«,
Makarska, 21. i 22. travnja 1989.

Zadnjih godina, pored pojma profesionalnih bolesti kao patoloških stanja koja nastaju u neposrednoj vezi s redovnim zanimanjem bolesnika, uveden je pojam: bolesti u vezi s radom. Godine 1983. organiziran je skup eksperata Svjetske zdravstvene organizacije koji je bio tome posvećen. Dvije godine kasnije objavljen je izvještaj o radu i zaključcima tog skupa pod naslovom: *Identification and control of work-related diseases (Report of a WHO Expert Committee, Technical Report Series 714, WHO, Geneva, 1986)*.

Kao podloga za uvođenje u praksu pojma: bolesti u vezi s radom (*work-related diseases*) poslužila je na ovaj način sažeta odnosno definirana mogućnost interakcija između rada i zdravlja:

Kad je potpuno prilagođen čovjeku odnosno njegovim ciljevima, kapacitetima i ograničenjima i kad su profesionalni rizici pod kontrolom, rad često ima ulogu promotora fizičkog i duševnog zdravlja. Fizički rad obično je povezan s unapređenjem fizičkog kapaciteta, dok postizanje određenog cilja i osobno ostvarenje u radu predstavljaju izvor zadovoljstva i povećavaju samopouzdanje;

Fizičke, kemijske i biološke štetnosti, ako prelaze podnošljive granice, mogući su uzročni faktori profesionalnih bolesti;

Radna okolina i uvjeti rada sa svojim osobitostima igraju ulogu, zajedno s drugim faktorima rizika, u razvoju bolesti koje imaju kompleksnu, multiplu etiologiju. Epidemiološka istraživanja su pokazala da je u pojedinim segmentima radne populacije veća učestalost ili povećan rizik od pojave »multifaktorskih bolesti« kao što su arterijska hipertenzija, oštećenja lokomotornog sistema, kronične nespecifične bolesti pluća, želučani i duodenalni ulkus te različiti poremećaji ponašanja. Na osnovi ovih spoznaja te se bolesti mogu nazvati bolestima u vezi s radom. Nepovoljni psihosocijalni uvjeti na radu, zapostavljanje odgovarajuće pažnje ergonomskim rješenjima u dizajnu opreme što dovodi npr. do posturalnih problema u toku rada, mentalnog preopterećenja ili podopterećenja u toku rada te brojne druge štetnosti i nepovoljni uvjeti na radu okrivljuju se sve češće kao

faktori rizika u odnosu na pojavu nabrojanih bolesti i oštećenja. Pritom je važna uloga individualne osjetljivosti vezane za nasljedne faktore, osobnih zdravstvenih karakteristika i navika;

Poznato je također da se opće bolesti koje se javljaju u radničkoj populaciji u zemljama u razvoju, kao što su npr. zarazne bolesti, parazitarne infekcije i pothranjenost, mogu pogoršati istodobnim djelovanjem profesionalnih štetnosti.

Ovako definirani odnosi između rada, zdravlja i bolesti koji su sadržani u izvještaju spomenutog Odbora eksperata Svjetske zdravstvene organizacije mogu se potkrijepiti i iskustvima koja se baziraju na provedenim istraživanjima i zapažanjima u našim uvjetima. Neka od takvih ispitivanja koja su npr. uputila na spoznaju o povećanom riziku od razvoja kronične nespecifične bolesti pluća u radnika u proizvodnji cementa i u rudara u rudnicima ugljena, datiraju čak i 20 do 30 godina unatrag. S obzirom na iskustva koja su u međuvremenu stečena, ocijenjeno je da bi bilo korisno da se organizira jedan skup na kojem bi se prezentirali rezultati dijela provedenih ispitivanja i utvrdile predstojeće potrebe za takvim istraživanjima te za preventivnim aktivnostima. Treba imati u vidu da pojedine bolesti mogu imati samo slabu, nekonzistentnu, nejasnu vezu s uvjetima na radu. U drugim slučajevima, unatoč tome što se može govoriti o uzročno-posljedičnoj vezi, snaga i veličina tog odnosa može značajno varirati. Preventivne intervencije i pristupi u domeni radnih uvjeta pokazali su u brojnim primjerima svoju efikasnost u sprečavanju pojave takvih bolesti ili u smanjenju njihovih ozbiljnih patoloških konzekvenci.

Radni sastanak »Bolesti u vezi s radom« koji je održan u Makarskoj u travnju 1989. godine organizirali su Medicinska akademija Hrvatske i Sekcija za medicinu rada Zbora liječnika Hrvatske. Iako se na održanom sastanku razmatrao samo manji dio mogućih problema u odnosu na bolesti u vezi s radom, vjerujem da će izlaganja i rasprava koja se o njima vodila biti poticaj za daljnja istraživanja, kao i za unapređenje programa zaštite radničkog zdravlja.

M. Šarić